

Waterwandeling Stadmoeras Hoensbroek Caumer- en Geleenbeek

Niveau Makkelijk

 Beginpunt: Parkeerplaats kasteel Hoensbroek

 Eindpunt: Parkeerplaats kasteel Hoensbroek

 Lengte: ca. 5 km

 Duur: 2 uur

 Begaanbaarheid:

Een groot deel van de route is verhard. Een deel van de route gaat over paden, door weilanden of beekoevers. Na regen kan het plaatselijk modderig zijn. Stevige, waterdichte wandelschoenen worden aanbevolen.

Waterwandeling - Stadmoeras Hoensbroek Caumer- en Geleenbeek

1

Start bij de toegangspoort tot kasteel Hoensbroek. Loop vervolgens over de met kinderkopjes verharde oprijlaan de Allee van het kasteel naar de Juliana-Bernhardlaan. Sla daar rechtsaf en loop langs de weilanden van kasteel Hoensbroek. Op de eerste splitsing gaan we rechtsaf naar Kasteel Hoensbroeklaan. Tegenover De Koffiepot, vlak na lantaarnpaal nr. 11466, gaan we rechts het pad in.

Links van het pad ligt het dierenpark. Rechts en links ligt een retentievijver. Hierin wordt het regenwater opgevangen dat afkomstig is van de afgekoppelde regenriolen in de hoger gelegen delen van Hoensbroek, waarna het langzaam in de grond kan zakken. Hiermee wordt tijdens piekafvoer overbelasting van de riolen en beken voorkomen en houden we water vast voor droge periodes.

2

Aan het einde van het pad bereiken we een brug over de Caumerbeek. We gaan voor de brug naar rechts (als het pad modderig is kunnen we ook de brug oversteken en op het verharde pad aan de zuidkant van de beek lopen). Rechts zien we tussen de bomen kasteel Hoensbroek met zijn ommelanden; het Stadmoeras.

Het Stadmoeras Hoensbroek ligt in het dal van zowel de Caumerbeek als de Geleenbeek. Het gebied strekt zich uit van kasteel Hoensbroek via het dal van de Geleenbeek tot hoeve de Naamse Steen. Aan de zuidzijde vormen de spoorlijn Heerlen-Sittard-Geleen en de A76 de grens. Het gebied is landschappelijk waardevol met de beken, het oude mijnspoor, de Droomvijver en kasteel Hoensbroek als belangrijkste elementen. Ook de rioolwaterzuiveringsinstallatie Hoensbroek is prominent aanwezig. Het landschap varieert sterk van natte natuur tot kleinschalige agrarische activiteiten.

3

Aan het einde van dit pad bereiken we de Klinkertstraat die we oversteken om het pad langs de Caumerbeek te volgen (zie informatiebord).

Rechts zien we de Droomvijver waar de vissers van hengelsportvereniging Haal Op hun hengeltje uitgooien. De Droomvijver is geen natuurlijke vijver, maar hij is in 1960 met steun van de Staatsmijnen uitgebaggerd in de altijd al natte weilanden.

Waterwandeling - Stadmoeras Hoensbroek Caumer- en Geleenbeek

Links zien we tussen de bomen de rioolwaterzuiveringsinstallatie van Hoensbroek.

In de rioolwaterzuiveringsinstallatie van Hoensbroek wordt het afvalwater gezuiverd van de huishoudens en bedrijven in de regio. De zuivering gebeurt biologisch met behulp van bacteriën. Na zuivering gaat het water terug naar de natuur, in dit geval naar de Geleenbeek. Gemiddeld zuivert deze RWZI binnen 24 uur 75.000 m³ water. Dat zijn ongeveer 30 olympische zwembaden gezuiverd water per dag!

4

Nadat we de uitloop van deze waterzuiveringsinstallatie gepasseerd zijn loopt het pad tussen de uitloop van het gezuiverde water en de Caumerbeek.

Sinds mensenheugenis wordt de Caumerbeek in Hoensbroek 'Auvermoer' genoemd. Vroeger woonden in dit gebied veel boeren, die de beek nodig hadden om overmatig regenwater af te voeren in natte periodes. Tijdens droge periodes zorgde de beek juist voor aanvoer van water. De boeren beschouwden de beek als een zorgzame moeder. Dat is verbasterd tot Auvermoer. 'Auver' staat voor zorgzaam en 'moer' is moeder.

4

We blijven het pad volgen eerst langs de snelstromende beek en later door het weiland.

Links ligt midden in de weide op een kleine verhoging een door een ondiepe gracht omzoomd bosje. Men vermoedt, dat op deze plek de zogenaamde "versterckte huysinghe" heeft gelegen, waarschijnlijk een voorloper van het huidige kasteel. Op alle oude, historische land- en stafkaarten wordt deze 'huysinghe' vermeld, maar recent uitgevoerd onderzoek met grondboringen ter plaatse heeft geen enkele aanwijzing opgeleverd dat hier ooit een dergelijk huis heeft gestaan.

5

Negeer het pad dat naar het bruggetje richting Droomvijver gaat en loopt door tot bij een zitbank aan de linkerkant. Na die zitbank neem je het pad dat naar links gaat richting een brug en steek hier de uitloop van de waterzuivering over.

6

We lopen op een pad tussen twee boomstammen. Ze vormen een herinnering aan een klein populierenbosje dat hier vroeger stond. Nu komen we bij een brug waar we voor de eerste keer de Geleenbeek oversteken. Het pad gaat vervolgens door een klein gemengd loofbos en een weiland met enkele fruitbomen. Door een poortje verlaten we het weiland en gaan we meteen naar rechts. Voor ons zien we het straatnaambordje Laar. Rechts ligt Hoeve Laar, tegenwoordig ook Hoeve de Naamse Steen genoemd.

Waterwandeling - Stadmoeras Hoensbroek Caumer- en Geleenbeek

Het adellijk huis Lore, Laer of Laar, nu hoeve Laar, was oorspronkelijk leengoed van de abdij van Rolduc. Het Middeleeuws riddergeslacht Retersbeek had het in bezit tot 1560. Vanaf ongeveer 1600 was het geslacht Ab Agris eigenaar, later gevolgd door onder andere Gronsveld tot Nijvelstein. Het kasteel was in de 18de eeuw al helemaal verdwenen. Nu is Laar een buitenwijk van Nuth.

Uit een informatiebord bij de toegangsweg blijkt dat de hoeve oorspronkelijk een voorburcht was behorende bij een kasteel met grachten gelegen aan de westelijke oever van de Geleenbeek; het 'Huis Laar'. Waarschijnlijk was het kasteel al vervallen in de 17e eeuw en in 1791 geheel verdwenen. Op oude Tranchotkaarten zijn de grachten nog aangeduid, waardoor we nauwkeurig de plaats van het kasteel kennen. Oorspronkelijk was de bouw gericht naar het kasteel en dus omgekeerd van de huidige situatie. Stallen en bijgebouwen waren in U-vorm naar het kasteel gericht. Later zijn de bijgebouwen juist naar de andere kant gesitueerd eerst in een U-vorm en later tot een gesloten binnenplaats uitgebouwd. De kern van het huidige woonhuis stamt uit 1540-1560. De stenen gevels aan de zijde van het Laervoetpad stammen uit 1780. Het enige tastbare bewijs van Huis Laar is een Naamse steen met gotische versieringen, vermoedelijk uit het jaar 1500. Toen de hoeve nog als boerenbedrijf diende was de steen verwerkt in de bestrating van een waterinlaat in de noordwesthoek van de binnenplaats.

7

We steken de overweg **niet** over, maar volgen het Laervoetpad naar rechts. Let op voor fietsers! In de bocht van het pad, voor de hoge populieren steken we de Geleenbeek over. Dit is de oude loop van de beek. Voor de brede beek, die voor 90% bestaat uit gezuiverd rioolwater, gaan we voordat we links door het klaphekje gaan, eerst rechts even kijken bij de grote houten poort.

Vanaf dit punt zien we recht voor ons de uitloop van de Rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI), schuin rechts een overloop van de Geleenbeek, die rechts door de oude loop wordt geleid en links tussen de wilgen zien we de monding van de Caumerbeek.

8

We gaan terug naar het pad, steken over en volgen na het passeren van het klaphek de beek.

In de zwarte paal (nr. 6.H.102) bevindt zich een meetpunt van het waterschap. Deze meetpunten worden automatisch afgelezen en zijn voor iedereen via een app te volgen.

9

Klim de helling op. Ga door het klaphek. Steek het pad over. Ga weer door een klaphek en nu de helling naar beneden. Let op het kan hier glad zijn!

Waterwandeling - Stadmoeras Hoensbroek Caumer- en Geleenbeek

Bij nat weer kun je ook het verharde pad naar links volgen, tot de kruising met een dwarspad en een zitbank. Ga hier naar rechts, waarna je eerst de Geleenbeek oversteekt en daarna bij een brug komt. Hier kun je de wandeling weer oppakken.

Dit wandel-/fietspad ligt op het tracé van het voormalige mijnspoor dat in het begin van de twintigste eeuw werd aangelegd en waarover de zware locs denderden om de kolen van de Emma en de Hendrik af te voeren naar de haven van Stein.

10

Na de afdaling blijven we de oever van de beek volgen door het weiland.

De beek bevat hier 90% gezuiverd rioolwater aangevuld met het water van de Caumerbeek en bij veel afvoer wat water dat overloopt uit de Geleenbeek. Aan de linkerkant zie je na enige tijd een duiker waar de Geleenbeek onder de voormalige spoordijk door stroomt. De Geleenbeek blijft hier in zijn oude loop meanderen langs de bosrand. Hier zie je een stukje van de heringerichte Geleenbeek.

Het dal van de Geleenbeek vormt een langgerekt groen lint door het buitengebied van het stedelijk gebied in Zuid- en Midden-Limburg. Het dal en de beek verbindt omliggende natuurgebieden met elkaar en is een welkome groenblauwe

trekroute voor planten en dieren die op zoek zijn naar andere leefgebieden.

Een groot deel van het stroomgebied ligt in en nabij de verstedelijkte gebieden van Heerlen, Geleen en Sittard. Bij heftige of aanhoudende regenbuien kan door de aanwezige verharding en de lozing van het regenwater op de beek, de waterstand in de beek snel en fors stijgen. Overigens vangen honderden regenwaterbuffers van Waterschap Limburg in het Geleenbeekdal veel water op en voorkomen zo wateroverlast. De beek is lange tijd gebruikt voor afvoer van het water van de kolenwasserijen van de steenkoolmijnen waardoor de beek zwart was van het kolenslib. Ook loosden diverse stadsriolen hun water op de beek. Daarom werd de beek in de jaren vijftig betegeld en rechtgetrokken en op sommige plaatsen ook in een buis gestopt om het water zo snel mogelijk af te voeren naar de Maas. De waterkwaliteit is echter behoorlijk verbeterd in de afgelopen jaren. Waterschap Limburg, gemeenten, de provincie Limburg, Natuurmonumenten en het VVV werken als partners van het project Corio Glana al jaren samen om de Geleenbeek weer in haar oorspronkelijke slingerende loop terug te brengen, wateroverlast te voorkomen en de aantrekkelijkheid van het landschap en recreatieve voorzieningen te verbeteren.

Meer informatie: www.geleenbeekdal.nl

Waterwandeling - Stadmoeras Hoensbroek Caumer- en Geleenbeek

11

Als we bij een brug komen gaan we door een klaphek en naar rechts om de brug over te steken.

Als we op de brug staan en stroomafwaarts kijken, bevindt de monding van de Geleenbeek zich na $\pm$ 100 meter aan de linkerkant. Vanaf hier gaat al het water van de Geleenbeek richting de Maas.

12

Nadat we de beek zijn overgestoken volgen we het pad omhoog en volgen we de Wingerdweg naar rechts.

We kunnen nog even een blik werpen op het oude straatje Terschuren met zijn klinkerbestrating en oude huizen.

13

Als we naar rechts de Wingerdweg volgen, zien we aan de linkerkant Mariakapel Terschuren met rustbank.

14

Bij fietsknooppunt 84 steken we het voormalige mijnspoor over. Loop over de straat, of het pad langs de haagbeuken in de richting van de schuilhut met een rood koepeldak. Neem het pad bij lantaarnpaal 8259 en loop door een bosje naar beneden. Hier steek je de voormalige Molenbeek over. Dit is de molentak van de voormalige Drakenmolen. We komen nu weer op het Laervoetpad en volgen dit naar links. Let weer op voor fietsers!

Bij het bord 'HEERLEN' heb je aan de linkerkant een mooi uitzicht op de voormalige Drakenmolen.

De molen was een banmolen van de kasteelheren, d.w.z. de boeren in de omtrek waren verplicht om hier hun graan te laten malen. Het molenrad draaide op de waterloop van de Molenbeek, dit was een gegraven zijtak van de Auvermoer. Het pand is tegenwoordig in gebruik als kinderopvang en dierenkliniek.

14

We steken de Klinkertstraat over en zien voor ons de parkeerplaats van kasteel Hoensbroek.

Waterwandeling - Stadmoeras Hoensbroek Caumer- en Geleenbeek

De donjon, de hoge ronde toren is het oudste gedeelte van het kasteel en stamt uit de 14e eeuw. De bouw van deze toren, met zijn een meter dikke muren, heeft minimaal 8 jaar geduurd, wat te herkennen is aan de 8 ringen die duidelijk te zien zijn in de kleurverschillen van de bakstenen van de donjon. Het ridderlijk geslacht Von und zu Hoensbroech heeft tot het eind van de 18e eeuw deze burcht bewoond en het kasteel in die 600 jaar uitgebreid tot de grootste en machtigste waterburcht tussen Maas en Rijn. In 1796 is de adellijke familie gevlucht voor de oprukkende Fransen, die in die jaren niet zo veel op hadden met de adelstand. Het kasteel raakte door de leegstand sterk in verval en is in 1927 door de stichting Ave Rex Christe opgekocht en gered voor verder verval. Een jarenlang durende restauratie, gestart in 1929, heeft het kasteel zijn oude glans weer teruggegeven. De vierkante toren op de hoek van de gracht staat bekend als De Pesttoren.

Kasteel Hoensbroek is te bezoeken tijdens openingstijden en tegen betaling van een entreekaartje. Hier kun je in de brasserie ook terecht voor een drankje of een hapje. Ook in de kantine van "Haal Op" op de Droomvijver kun je tijdens openingstijden terecht voor een hapje en een drankje.

Waterwandeling door:
Miep en Wiel Pieters

